

30. september 2026

Frumvarp til laga um breytingu á lögum um menningarminjar

– Kynning f. allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis 24. september 2026

Dagný Arnarsdóttir, sérfræðingur
Björn Pálsson, lögfræðingur

Stjórnarráð Íslands

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið

Aldursfriðun og álitsskylda vegna húsa

Öll hús og mannvirki byggð árið 1923 og fyrr friðuð á grundvelli aldurs (29. gr.)

Álitsskylda gildir um hús og mannvirki byggð 1924-1940 (30. gr.)

- Skylda eigenda til að leita álits Minjastofnunar Íslands ef á að breyta, flytja þau eða rífa.

Álitsskylda vegna húsa og mannvirkja

- Hús og mannvirki sem falla undir álitsskyldu eru á milli 8400-8700 talsins
 - Um 2/3 allra húsa sem lög um menningarminjar ná til.
- Álag á stjórnsýslu minjamála hefur aukist
- Íþyngjandi fyrir húseigendur og sveitarfélög

Varanlegar breytingar á ytra útliti húsa

Álit Minjastofnunar takmarkast að jafnaði við byggingarleyfis skyldar **breytingar**, þ.e. breytingar sem er þess eðlis að fá þarf samþykki byggingaryfirvalda sveitarfélags skv. ákvæðum byggingarreglugerðar.

Minjastofnun hefur ekki afskipti af breytingum á innra byrði sem ekki hafa áhrif á ytra útlit eða burðarvirki húss.

Þetta á t.d. við um:

- viðbyggingar
- svalir og flóttaleiðir
- utanhússklæðningar á steypum húsum
- breytt þakefni
- breytingar á gluggaskipan
- kvisti eða breytingu á rishæð
- flutning húss eða niðurrifsbeiðni

Árangur af núverandi fyrirkomulagi verndar

- Ekki eru talin nægjanlega sterk fagleg rök sem réttlæti áframhaldandi álitsskyldu út frá byggingarári einvörðungu, ekki síst sé haft í huga að hún **felur ekki í sér þá lögbundnu vernd sem ætla mætti**.
- Um er að ræða leiðbeinandi álit

Fyrirhuguð breyting á 30. gr. laganna

- Álitsskylda um hús og mannvirki byggð á árunum 1924-1940 **aflögð**
- Mælt verði fyrir um **heimild** almennings til að leita álits Minjastofnunar Íslands
- Byggingafulltrúum verði heimilt að gera að skilyrði að eigendur leiti álits áður en leyfi er veitt til framkvæmda

30. gr. Verndun annarra húsa og mannvirkja.

Eigendum húsa og mannvirkja **svo og forráðamönnum kirkna sem ekki njóta friðunar er heimilt að leita álits hjá Minjastofnun Íslands** ef þeir hyggjast breyta þeim, flytja þau eða rífa. Minjastofnun Íslands skal innan fjögurra vikna frá því að erindi berst tilkynna viðkomandi aðilum um álit sitt. Stofnuninni er heimilt að leggja til skilyrði um slíkar framkvæmdir eða gera tillögu um friðlýsingu umrædds húss eða mannvirkis.

Byggingarfulltrúum **er heimilt að gera að skilyrði** að eigendur húsa og mannvirkja, svo og forráðamenn kirkna, leiti eftir áliti Minjastofnunar Íslands áður en leyfi er veitt til framkvæmda.

Álit Minjastofnunar Íslands skal liggja fyrir áður en byggingarleyfi er veitt til framkvæmda sem fjallað er um í þessari grein. **Við afgreiðslu umsóknar um byggingarleyfi** skal taka tillit til skilyrða sem Minjastofnun leggur til í áliti sínu. Sama á við um útgáfu framkvæmdaleyfis samkvæmt skipulagslögum.

■ **30. gr.** *Verndun annarra húsa og mannvirkja.*

- ☐ Eigendum húsa og mannvirkja ~~sem ekki njóta friðunar en byggð voru 1940 eða fyrr, svo og forráðamönnum kirkna sem reistar voru 1940 eða fyrr, er skylt að leita álits hjá Minjastofnun Íslands með minnst sex vikna fyrirvara svo og forráðamönnum kirkna sem ekki njóta friðunar er heimilt að leita álits hjá Minjastofnun Íslands~~ ef þeir hyggjast breyta þeim, flytja þau eða rífa. Minjastofnun Íslands skal innan fjögurra vikna frá því að erindi berst tilkynna viðkomandi aðilum um álit sitt. Stofnuninni er heimilt að leggja til skilyrði um slíkar framkvæmdir eða gera tillögu um friðlýsingu umrædds húss eða mannvirkis.
- ☐ Byggingarfulltrúum ~~ber að fylgjast með því að eigendur húsa og mannvirkja, svo og forráðamenn kirkna, sem fjallað er um í þessari grein er heimilt að gera að skilyrði að eigendur húsa og mannvirkja, svo og forráðamenn kirkna,~~ leiti eftir áliti Minjastofnunar Íslands áður en leyfi er veitt til framkvæmda.
- ☐ Álit Minjastofnunar Íslands skal liggja fyrir áður en byggingarleyfi er veitt til framkvæmda sem fjallað er um í þessari grein. ~~Í byggingarleyfi~~ Við afgreiðslu umsóknar um byggingarleyfi skal taka tillit til skilyrða sem Minjastofnun leggur til í áliti sínu. Sama á við um útgáfu framkvæmdaleyfis samkvæmt skipulagslögum.

Takk fyrir